

ATASKAITA APIE VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS 2012 METAIS VYKDYTĄ ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS PRIEŽIŪRĄ

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Augalininkystės tarnyba), vykdydama ūkio subjektų priežiūrą įgyvendino Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975; 2010, Nr. 81-4228) IV skirsnio bei Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (Žin., 2010, Nr. 53-2613; 2012, Nr. 89-4657) nuostatas ir siekė užtikrinti, kad priežiūros funkcijos valstybėje būtų atliekamos efektyviai, koordinuotai, mažiausiomis sąnaudomis, kuo mažiau trikdančios prižiūrimų ūkio subjektų veiklą ir veiksmingai apsaugant įstatymų bei kitų teisės aktų ginamas teises ir teisėtus interesus.

Augalininkystės tarnyba, įvertindama visus ūkio subjektų veiklos rizikos kriterijus, siekdama mažinti priežiūros našta ūkio subjektams bei pažymėdama, kad pagrindinis priežiūros institucijos veiklos tikslas yra apsaugoti visuomenę, kitų asmenų interesus ir aplinką nuo reikšmingų grėsmių, kartu su Valstybine ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos bei Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba 2012 m. liepos 11 d. pasirašė Memorandumą *Dėl mažareikšmių ženklavimo neatitikimų*. Šiuo Memorandumu išipareigojo ženklavimo reikalavimų nesilaikymo atvejus, kai dėl to nekyla reikšmingo pavojaus ar žalos vartotojų sveikatai, o jų klaidinimas yra nežymus, laikyti mažareikšmiais bei nustačius mažareikšmių ženklavimo reikalavimų nesilaikymo atvejį neskirti baudų, veiklos apribojimo ir kitų poveikio priemonių, o taikyti tik reikalavimą ištaisyti ženklavimo neatitikimus. Taip pat siekdama gerinti verslo priežiūrą ir ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijas, mažinti administracinę našta verslui ir gyventojams bei suprasdama, kad svarbiausias priežiūros uždavinys yra užtikrinti, kad būtų laikomasi teisės aktų reikalavimų, Augalininkystės tarnyba prisijungė prie kitų priežiūrą atliekančių institucijų ir pasirašė Deklaraciją *Dėl pirmųjų verslo metų*.

Deklaracija ir Memorandumas skelbiami Augalininkystės tarnybos interneto svetainėje, skiltyje Veikla / Ūkio subjektų priežiūra.

I. KONSULTACIJOS IR KITA METODINĖ PAGALBA

Augalininkystės tarnyba, vykdydama ūkio subjektų veiklos priežiūrą siekė, kad konsultavimas būtų neatsiejama ūkio subjektų veiklos priežiūros dalis, aktyviai vykdoma ir viešinama prioritetinga priemonė, atsisakant požiūrio, kad teisės aktų laikymąsi galima užtikrinti tik taikant poveikio priemones ar nuobaudas. Įgyvendinant šią nuostatą buvo stengiamasi, kad ūkio

subjektai būtų patenkinti konsultavimo kokybe bei siekiama užtikrinti, kad ūkio subjekto kreipimasis konsultacijos nebūtų pagrindas patikrinti ūkio subjekto veiklą, o priešingai – vertintinas kaip ūkio subjekto rizikingumą mažinanti aplinkybė. Augalininkystės tarnybos interneto svetainėje skelbiamas Teisės aktų, reglamentuojančių ūkio subjektų veiklos priežiūrą ir įtvirtinančių atitinkamų priežiūros sričių reikalavimus, sąrašas, patvirtintas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. A1-172 „Dėl teisės aktų, reglamentuojančių ūkio subjektų priežiūrą ir įtvirtinančių atitinkamų sričių reikalavimus, sąrašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), kuris taip pat laikomas viešai skelbiama konsultacija.

Augalininkystės tarnybos metodiniai padaliniai bei regioninių skyrių specialistai, vykdydami atitinkamų sričių priežiūrą, 2012 m. nuolat teikė metodinę pagalbą bei konsultavo ūkio subjektus jiems rūpimais klausimais.

Augalininkystės tarnybos **regioniniuose skyriuose** dažniausiai buvo konsultuojama dėl šių teisės aktų nuostatų:

Fitosanitarija

1. Lietuvos Respublikos fitosanitarijos įstatymas (Žin., 1999, Nr.113-3285; 2010, Nr. 12-559).

2. Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 10 d. nutarimu Nr. 402 (Žin., 2001, Nr. 32-1074; 2010, Nr. 84-4418).

3. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. sausio 11 d. įsakymas Nr. 3D-10 „Dėl maistinių bulvių augintojų registravimo Lietuvos Respublikos fitosanitariniame registre ir jų kontrolės“ (Žin., 2006, Nr. 6-228; 2010, Nr. 104-5411).

4. Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro duomenų saugos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 3D-224 (Žin., 2006, Nr. 63-2337; 2011, Nr. 67-3175).

5. Tarptautinis fitosanitarinių priemonių standartas Nr.15 „Nurodymai medinei pakavimo medžiagai tarptautinėje prekyboje“.

6. Medinės pakavimo medžiagos ir (arba) medienos, skirtos jai gaminti, terminio apdorojimo, ženklinimo ir tiekimo rinkai taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 3D-408 (Žin., 2006, Nr. 113-4308; 2011, Nr. 42-2002).

7. Į Lietuvą ir Europos Sąjungą įvežamos medinės pakavimo medžiagos tikrinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 3D-519 (Žin., 2008, Nr.113-4305).

8. Prekiautojų šviežiais vaisiais ir daržovėmis įdiegtų savikontrolės sistemų pripažinimo veiksmingomis ir šių prekyautojų tiekiamos rinkai bei eksportuojamos produkcijos tikrinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 3D-521 (Žin., 2008, Nr. 113-4306; 2010, Nr. 117-5977).

9. Šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams kontrolės informacinės sistemos „Vaiskoris“ nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. lapkričio 2 d. įsakymu Nr. 3D-516 (Žin., 2005, Nr. 131-4751).

Regioninių skyrių specialistai ūkio subjektus dažniausiai konsultavo dėl fitosanitarinio sertifikato išdavimo tvarkos, registracijos fitosanitariniame registre, fitosanitarinių reikalavimų taikymo eksportuojant durpes, grūdus į ne Europos Sąjungos (toliau – ES) šalis klausimais; kenksmingųjų organizmų atpažinimo, šviežių vaisių ir daržovių kokybės, šviežių vaisių ir daržovių importo–eksporto reikalavimų, prekybos bulvėmis, medinės pakavimo medžiagos (toliau – MPM) kontrolės, MPM ženklavimo klausimais.

Augalininkystės tarnybos **Fitosanitarijos skyriaus** specialistai ūkio subjektus konsultavo šiais su fitosanitarijos sritimi susijusiais klausimais: ar veiklai vykdyti reikalingas Fitosanitarinio registro pažymėjimas, kur reikia kreiptis dėl Fitosanitarinio registro pažymėjimo, fitosanitarinio sertifikato išdavimo, kokie reikalavimai taikomi šviežių vaisių ir daržovių augintojams bei tiekėjams rinkai, MPM, kokia tvarka suteikiama teisė ženklinti MPM specialiu ženklu.

Augalų apsaugos produktai, trąšos ir tręšiamieji produktai

1. Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymas (Žin., 1995, Nr. 90-2013; 2012, Nr. 63-3162).

2. Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 36-987; 2008, Nr. 76-3000).

3. Augalų apsaugos produktų įvežimo, vežimo, saugojimo, naudojimo, tiekimo rinkai taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 (Žin., 2004, Nr. 15-481; 2012, Nr. 100-5108).

4. Trąšų laikymo, naudojimo ir apskaitos kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2011 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. A1-4 (Žin., 2011, Nr. 5-195).

Augalų apsaugos produktų ir trąšų srityje ūkio subjektams buvo aktualiausi šie klausimai: dėl augalų apsaugos produktų saugojimo, ženklavimo, naudojimo, geros agrarinės būklės palaikymo, naudotų augalų apsaugos produktų tvarkymo, augalų apsaugos produktų kontrolės sistemos ir atsakomybės už pažeidimus taikymo, dėl asmenų, perkančių profesionaliajam naudojimui skirtus produktus, registracijos žurnalo tvarkymo, dėl leidimo prekiauti augalų apsaugos

produktais, augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimų išdavimo, dėl apleistų žemės sklypų, augalų apsaugos produktų purškimo įrangos (purkštuvų) patikros reikalavimų, dėl augalų apsaugos produktų naudojimo bičių skraidymo metu. Siekiant padėti ūkininkams įgyvendinti numatytus reikalavimus trąšų srityje, buvo teikiamos konsultacijos dėl trąšų naudojimo, laikymo ir apskaitos, apie naudojamų trąšų maistinę sudėtį, galimą jų kenksmingumą aplinkai, trąšų laikymo reikalavimus, taip pat dėl trąšų apskaitos reikalingumo ir naudos planuojant tręšimą.

Augalų apsaugos produktų registravimas

Geros augalų apsaugos produktų veiksmingumo ir (arba) atrankumo bandymų praktikos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. rugsėjo 6 d. įsakymu Nr. 259 (Žin., 2000, Nr. 78-2372; 2011, Nr. 165-7882) (II skyrius, 4 punktas).

Pvz., ūkio subjektas teiravosi, ar įmonei, siekiančiai gauti Geros augalų apsaugos produktų veiksmingumo ir (arba) atrankumo bandymų praktikos (toliau – GBP) sertifikata, būtina steigti įmonę Lietuvoje su visa technine baze (technika, personalu, patalpomis ir t. t.); ar gali įmonė gauti sertifikata, jei ji veiklą vykdo (registruota) kitoje valstybėje; koks turi būti įmonės statusas; ar tyrimų institucija gali būti privati kompanija.

Augalų dauginamoji medžiaga, grūdai

1. Lietuvos Respublikos augalų sėklininkystės įstatymas (Žin., 2001, Nr. 102-3623; 2010, Nr. 13-619).

2. Privalomieji dauginamosios medžiagos kokybės reikalavimai:

2.1. Privalomųjų rinkai tiekiamos pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 382 (Žin., 2001, Nr. 5-145; 2010, Nr. 91-4827);

2.2. Privalomųjų rinkai tiekiamos javų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 274 (Žin., 2000, Nr. 86-2640; 2010, Nr. 89-4718);

2.3. Privalomųjų aliejinių ir pluoštinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 381 (Žin., 2001, Nr. 4-107; 2010, Nr. 96-4994);

2.4. Privalomųjų rinkai tiekiamos daržovių sėklos kokybės reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 224 (Žin., 2001, Nr. 58-2110; 2010, Nr. 140-7180).

Augalų dauginamosios medžiagos srityje **regioninių skyrių** specialistai ūkio subjektus daugiausiai konsultavo dėl reikalavimų tiekiant dauginamąją medžiagą rinkai, dauginamosios

medžiagos tiekėjų atestavimo, dauginamosios medžiagos įsigijimo, sertifikavimo, ženklavimo, pakavimo, fasavimo, perfasavimo į mažesnio svorio fasuotes, augalo paso išdavimo, augalo paso išdavimo sodinamajai medžiagai klausimais, sėklinių pasėlių aprobavimo, sėklų kokybės nustatymo klausimais.

Augalų dauginamosios medžiagos skyrius ūkio subjektus konsultavo dėl daržovių sėklos bei svogūnų ir česnakų sėjinukų, dekoratyvinių ir sodo augalų dauginamosios medžiagos ženklavimo reikalavimų, įvairių augalų rūšių sėklos daigumo galiojimo laiko, sėklos importo iš trečiųjų (Rusijos Federacija, Baltarusijos Respublika ir Ukraina) šalių, ūkinės sėklos tiekimo rinkai klausimais, dėl reikalavimų pareiškėjui, norinčiam tapti sodo, dekoratyvinių ir daržovių dauginamosios bei sodinamosios medžiagos, prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos atestuotu dauginamosios medžiagos tiekėju.

Augalininkystės produktų kokybės tyrimų srityje ūkio subjektai buvo konsultuojami dėl eksportuojamų grūdų kokybinių rodiklių kokybės sertifikato išdavimo, grūdų ir sėklų kokybės tyrimų, grūdų ir aliejingųjų sėklų mėginių ėmimo, grūdų sandėliavimo ir apskaitos, grūdų partijų baigimo aktų pildymo, dėl grūdų kokybės tyrimo, supirkimo ir tiekimo reikalavimų standartų taikymo. Taip pat dėl eksportuojamų, importuojamų paprastųjų ir kietųjų kviečių, kitų grūdų bei jų produktų, dantinių (titnaginių) kukurūzų kokybės tikrinimo ir kokybės sertifikatų išdavimo, grūdus superkančių ūkio subjektų laboratorijų atestavimo ir tam reikalingų dokumentų pildymo, prietaisų *Infratec* nuomos, administravimo, prietaisų kalibracinių lygčių instaliavimo, koregavimo, tinkamos laboratorinės įrangos įsigijimo.

Konsultacijos visais klausimais ūkio subjektams buvo teikiamos patikrinimo metu, telefonu, jiems patiems atvykus į Augalininkystės tarnybą, el. paštu.

2012 m. dešimtyje **regioninių skyrių** buvo suteikta apie 8922 konsultacijų. Raštiškų konsultacijų minėtuose regioniniuose skyriuose buvo apie 42.

II. VYKDYTŲ PATIKRINIMŲ SKAIČIUS, POBŪDIS, TRUKMĖ

Augalininkystės tarnyba ūkio subjektų veiklos priežiūrą atlieka augalų dauginamosios medžiagos kokybės, grūdų ir jų produktų kokybės, augalų apsaugos produktų ir trąšų kontrolės bei fitosanitarijos srityse.

Augalų dauginamoji medžiaga, grūdai

Įgyvendindami valstybės politiką augalų dauginamosios medžiagos kokybės srityje, Augalininkystės tarnybos Augalų dauginamosios medžiagos skyriaus specialistai kartu su regioninių skyrių specialistais pagal savo kompetenciją užtikrina įstatymų ir kitų su sėklininkyste susijusių teisės aktų vykdymą, dauginamosios medžiagos sertifikavimą, kontroliavo šalies rinkai

tiesiamos augalų dauginamosios medžiagos atitiktį teisės aktų reikalavimams, vertino ūkio subjektų pasirengimą dauginti ir tiekti rinkai augalų dauginamąją medžiagą.

2012 m. vykdant rinkos priežiūrą atlikti 262 tiekiančiųjų rinkai augalų dauginamąją medžiagą patikrinimai: 200 planinių ir 62 neplaniniai tiekėjų patikrinimai. Daug dėmesio skirta dauginamosios medžiagos tikrinimui specializuotose sėklų parduotuvėse, mugėse ir turgavietėse. Tikrinimų metu buvo paimti 6 kontroliniai sėklos mėginiai. Surašyti 6 gautų mėginių, paimtų vykdant augalų dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai kontrolę, aktai.

Gauti 32 prašymai dėl atestavimo dauginamosios medžiagos tiekėju. Iš jų 5 nebuvo perduoti atestavimo komisijoms svarstyti, nes pareiškėjai neatitiko teisės aktų reikalavimų. Vadovaujantis Dauginamosios medžiagos tiekėjų atestavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 266 (Žin., 2002, Nr. 79-3349; 2010, Nr. 99-5143), ir atsižvelgiant į atestavimo komisijų pasiūlymus naujai atestuoti 27 dauginamosios medžiagos tiekėjai. Dviem tiekėjams išduoti dauginamosios medžiagos tiekėjo pažymėjimų dublikatai (dėl pasikeitusių tiekėjų pavadinimų). Iš atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų sąrašo išbraukti 35 tiekėjai, iš jų: 16 po Augalininkystės tarnybos specialistų atliktų patikrų, o 19 – pačių tiekėjų ar jų artimųjų prašymu. Atliekant atestuotųjų tiekėjų priežiūrą patikrinta 70 atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų.

Vieno augalų dauginamosios medžiagos srities patikrinimo trukmė vidutiniškai – 3,3 val.

2012 metais buvo atlikti 53 patikrinimai grūdų supirkimo ir saugojimo įmonėse. Taip pat buvo atlikti 187 kontroliniai kokybės vertinimo patikrinimai bei įvertintas 447 atsiskaitymo už superkamus grūdus su grūdų pardavėjais dokumentų teisingumas.

Pažymėtina ir tai, kad specialistai nuolat kontroliuoja grūdų ir jų produktų kokybės vertinimą grūdų analizatoriais *Infratec* ir vykdo bendro šių prietaisų tinklo funkcionavimo priežiūrą bei prietaisų rodmenų kontrolę. 2012 metais *Infratec* prietaisų eksploatavimo vietose buvo atlikti 103 patikrinimai prietaisų eksploatavimo sąlygoms ir matavimų tikslumui nustatyti. Atlikti 1 337 kontroliniai matavimai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. 3D-336 „Dėl grūdus superkančių ūkio subjektų grūdų kokybės tyrimo laboratorijų atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2012 metais buvo atestuotos grūdus superkančių ūkio subjektų grūdų kokybės tyrimų laboratorijos ir išduota 13 pažymėjimų.

Vykdydami mėginių ėmėjų darbo priežiūrą bei kontroliuodami mėginių ėmimo kokybę, Augalininkystės tarnybos specialistai atliko 12 tikrinimų, kurių metu įvertino dauginamosios medžiagos mėginių ėmėjų atliekamų procedūrų atitiktį Tarptautinės sėklų tyrimo asociacijos

(*International Seed Testing Association*, ISTA) kokybės sistemos užtikrinimo dokumentuose nustatytiems reikalavimams. Jų metu paėmė 20 kontrolinių mėginių ir atliko 60 kokybės tyrimų.

Augalų apsaugos produktų registravimas

Augalų apsaugos produktų veiksmingumo ir (arba) atrankumo bandymus gali atlikti institucijos, turinčios GBP sertifikatus. Remiantis Geros augalų apsaugos produktų veiksmingumo ir (arba) atrankumo bandymų praktikos taisyklių 22 punktu, GBP statusą turinčias įstaigas Augalininkystės tarnyba tikrina kartą per metus ir kas 3 metus atlieka detalius patikrinimus, 2012 metais buvo atlikti 3 patikrinimai.

Patikrinimas užtrunka apie 4 val.

Augalų apsaugos produktai, trąšos ir tręšiamieji produktai

Įgyvendinant valstybės politiką augalų apsaugos produktų ir trąšų bei tręšiamųjų produktų (toliau – trąšos) priežiūros srityje, Augalininkystės tarnyba užtikrina įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su augalų apsaugos produktų ir trąšų priežiūra, vykdymą, dalyvauja užtikrinant saugaus ir sveiko maisto grandinę.

Agrochemijos skyriui metodiškai vadovaujant, Augalininkystės tarnybos regioninių skyrių specialistai, vykdydami augalų apsaugos produktų įvežimo, saugojimo, prekybos, pakavimo, ženklinimo ir naudojimo priežiūrą, 2012 metais atliko 3 412 patikrinimų, iš jų – 3 002 planinius ir 410 neplaninių, iš kurių 60 patikrinimų atlikti pagal gautus skundus, kiti – pakartotiniai patikrinimai pirmo patikrinimo metu nustačius pažeidimus, naujų prekybos vietų atitikties nustatytiems reikalavimams patikrinimai, gavus prašymus išduoti naujus leidimus prekybai augalų apsaugos produktais ir kt.

2012 metais išduoti 72 leidimai prekiauti augalų apsaugos produktais ir 3 vienkartiniai leidimai šiuos produktus įvežti ne iš ES valstybių narių ir ne iš Europos ekonominės erdvės valstybių. Visi vienkartiniai leidimai buvo išduoti įvežti augalų apsaugos produktus, kurie skirti moksliniams–registraciniams tyrimams atlikti.

Vykdančią trąšų naudojimo, laikymo ir apskaitos reikalavimų priežiūrą, 2012 metais buvo patikrinta 1 016 ūkio subjektų. Tai sudarė apie 0,89 proc. ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą žemės ūkio srityje. Buvo patikrinti 945 ūkininkų ūkiai, 38 žemės ūkio bendrovės ir 33 kiti ūkio subjektai.

Vieno patikrinimo trukmė apytiksliai trunka apie 3,5 val.

Fitosanitarija

Funkcijas, susijusias su fitosanitarinių priemonių taikymu, vykdo fitosanitarijos postai bei regioniniai skyriai, koordinuojami Fitosanitarijos skyriaus.

Regioniniuose skyriuose ir Klaipėdos jūrų uosto pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos poste 2012 metais atlikti 57 903 eksportuojamos augalinės produkcijos fitosanitariniai patikrinimai. Patikrintai produkcijai surašyti 54 981 eksporto fitosanitariniai sertifikatai ir 2 922 reeksporto fitosanitariniai sertifikatai. Kitų fitosanitarijos srities tikrinimų 2012 m. buvo atlikta 5 954.

Nuolatos vykdant nacionalinę kenksmingųjų organizmų fitosanitarinę stebėseną, kuri atliekama ne vien augalininkystės ūkiuose ar šios srities mokslo įstaigose, bet ir natūraliose augavietėse bei parkuose, kiekvienais metais peržiūrimas Lietuvai aktualių kenksmingųjų organizmų sąrašas. 2012 metais taip pat buvo parengtas toks sąrašas, kuriame buvo įrašyta 30 kenksmingųjų organizmų, dėl kurių turi būti atliekama fitosanitarinė stebėseną. Iš jų – net 12 kenksmingųjų organizmų, kurie kenkia auginamoms bulvėms.

2012 metais Fitosanitariniame registre buvo įregistruota 270 registro objektų. Atsižvelgus į tai, kad gamybos vietose nebuvo aptikta kenksmingųjų organizmų bei nustatyta galiojančių teisės aktų pažeidimų, 112 registruotų ūkio subjektų buvo leista patiems išsirašyti augalų pasus.

Ūkio subjektams, kurie ketina laikyti augalinės kilmės produkciją muitinės sandėliuose, importo ir eksporto terminaluose, yra būtinas pažymėjimas, kuris išduodamas atlikus minėtų sandėlių ar terminalų vertinimą. 2012 metais buvo išduoti 75 tokie pažymėjimai, o anksčiau išduotuose 26 pažymėjimuose duomenys papildyti.

Vieno fitosanitarinio patikrinimo trukmė vidutiniškai trunka apie 3 val.

III. ŪKIO SUBJEKTAMS ĮSTATYMUOSE IR KITUOSE TEISĖS AKTUOSE NUSTATYTŲ REIKALAVIMŲ NESILAIKYMO AR NETINKAMO VYKDYMO MASTAS, PRIEŽASTYS, TAIKYTOS PREVENCINĖS IR POVEIKIO PRIEMONĖS, DAŽNIAUSIAI PAŽEIDŽIAMOS TEISĖS AKTŲ NUOSTATOS

Dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai patikrinimų metu nustatyti 38 dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai pažeidimai. Iš jų: 11 planinių ir 27 neplaninių patikrinimų metu (pagal skundus, pranešimus bei patikrinus informaciją, esančią spaudoje). Pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 189 straipsnį surašyti 38 administracinių teisės pažeidimų protokolai, iš jų – 25 dėl prekybos nesertifikuota dauginamąja medžiaga, 1 – dėl sėklos prekybos pasibaigus daigumo rodiklio galiojimo laikui ir 12 – dėl prekybos iš nesandarių ir nepaženklintų fasuočių. Surašyti 33 nutarimai ir 5 administraciniai nurodymai.

Vykdam augalų apsaugos produktų įvežimo, saugojimo, prekybos, pakavimo, ženklinimo ir naudojimo priežiūrą pas 505 ūkio subjektus buvo nustatyti pažeidimai. Atsakingiems asmenims pagal ATPK 107³ straipsnį buvo surašyti 69 administracinių teisės pažeidimų protokolai ir paskirtos baudos, 436 ūkio subjektai pažeidimus ištaisė iki pakartotinio patikrinimo.

2012 metais fitosanitarijos postų specialistai dėl netvarkingų fitosanitarinių dokumentų ir dėl medinės pakavimo medžiagos neatitikties Tarptautinio fitosanitarinių priemonių standarto Nr. 15 „Nurodymai medinei pakavimo medžiagai tarptautinėje prekyboje“ reikalavimams sulaukė 289 krovinius. Už nustatytus grubius fitosanitarinių reikalavimų pažeidimus 119 krovinių gražinti į šalį siuntėją. Didžiausia dalis sulaukytų krovinių neatitiko Tarptautinio fitosanitarinių priemonių standarto Nr. 15 reikalavimų.

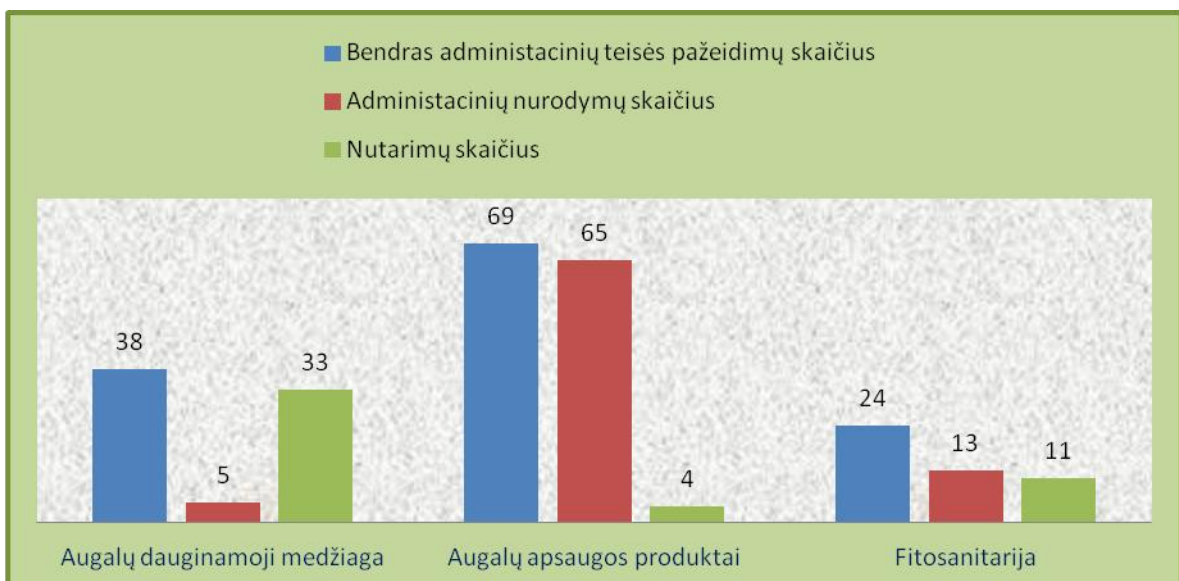
Vykdam importuojamų krovinių kontrolę fitosanitarijos postuose 2012 m. sulaukyta 17 352 į Lietuvos Respubliką ir kitas ES šalis vežtų augalinės kilmės krovinių.

2012 m. visų ūkio subjektų patikrinimų metu buvo nustatyti 128 administraciniai teisės pažeidimai, iš kurių priimta 80 administracinių nurodymų, 48 bylos išnagrinėtos priimant nutarimus administracinių teisės pažeidimų bylose.

Administracinių teisės pažeidimų skaičius pagal sritis

Sritis	Administracinių teisės pažeidimų skaičius per 2012 m.	Administracinių teisės pažeidimų, pasibaigusiu surašant administracinį nurodymą, skaičius	Administracinės teisės pažeidimų, išnagrinėtų priimant nutarimą, skaičius
Augalų dauginamosios medžiagos	38	5	33
Augalų apsaugos produktų kontrolės	69	65	4
Fitosanitarijos	24	13	11
Iš viso:	128	80	48

Administracinių nurodymų ir nutarimų santykis su bendru ATPP skaičiumi

Rizikos vertinimu paremti priežiūros veiksmai

Atliekant ūkio subjektų veiklos priežiūrą didelis dėmesys buvo skiriamas didžiausiems rizikos atvejams šalinti bei užtikrinti Augalininkystės tarnybos priežiūros veiklos atitiktį teisės aktų reikalavimams. Įvertinant, kokio pobūdžio yra ūkinės veiklos rizikingumas, pavojingumas, kokia žalos ar pavojaus aplinkai atsiradimo tikimybė bei kaip ūkio subjektas laikėsi teisės aktų reikalavimų praėjusiais metais, buvo sudaromi planuojamų tikrinti ūkio subjektų sąrašai. Tikrinamų ūkio subjektų sąrašai yra viešai skelbiami Augalininkystės tarnybos interneto svetainėje www.vatzum.lt. Vadovaujantis 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių (OL 2004 L 165, p. 1) nuostatomis, augalų apsaugos produktų kontrolė atliekama iš anksto neįspėjus.

Sudarant trąšų naudojimo patikrinimo planus, pagrindinis dėmesys buvo kreipiamas į tuos ūkius, kuriuose yra laikoma daugiausiai gyvulių (įgyvendinant Nitratų direktyvą). Ūkio subjektai, naudojantys trąšas, turi pildyti trąšų naudojimo apskaitos žurnalą (Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2011 m. sausio 7 d. įsakymas Nr. A1-4 „Dėl trąšų laikymo, naudojimo ir apskaitos kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“). 2012 m. buvo siekiama patikrinti visus trąšų naudotojus, pildančius minėtą žurnalą.

Grūdus superkančių ūkio subjektų patikrinimų planai sudaryti atsižvelgiant į ankstesnio tikrinimo datą, ankstesnio tikrinimo rezultatus, kai jie buvo neigiami ir / arba buvo nustatyta neatitiktis galiojantiems teisės aktų reikalavimams ir / arba tai nebuvo nustatyta laiku pašalinta. Taip pat atsižvelgiant į gautus fizinių ir juridinių asmenų, viešojo administravimo institucijų skundus ir pranešimus žodžiu, raštu dėl ūkio subjekto veiksmų ar kilus pagrįstų įtarimų dėl ūkio subjekto veiklos, kuri prieštarauja teisės aktų reikalavimams. Minėti atrankos kriterijai nustatyti Grūdus superkančių ūkio subjektų atrankos tikrinti taisyklėse, kurių pakeitimo projektas artimiausiu metu bus patvirtintas Augalininkystės tarnybos direktoriaus įsakymu.

Sudarant augalų apsaugos produktų prekybos, saugojimo ir naudojimo patikrinimų planą buvo numatyta patikrinti visas (100 %) augalų apsaugos produktų prekybos vietas. Kiti ūkio subjektai buvo pasirenkami atsižvelgiant į šiuos rizikos kriterijus: tai ūkio subjektai, kurie per praėjusius metus įsigijo didžiausius augalų apsaugos produktų kiekius, padarė šiurkščius pažeidimus ar buvo pirmą kartą įregistruoti augalų apsaugos produktų naudotojais.

Vykdamas augalų dauginamosios medžiagos vidaus rinkos kontrolę pirmiausiai patikrinti buvo pasirinktos dauginamosios medžiagos sandėliavimo vietos, kuriose laikomi dideli kiekiai sėklos, kadangi paėmus kontrolinį sėklos mėginį iš siuntos, skirtos realizuoti, išvengiama

papildomų patikrų mažmeninės prekybos vietose, o svarbiausia – toks kontrolės būdas leidžia užkirsti kelią nekokybiškai augalų dauginamajai medžiagai patekti į rinką. Nustačius neatitikimus tokios siuntos tiekimas rinkai yra uždraudžiamas.

Fitosanitarijos srities patikrinimo planai sudaromi vadovaujantis Ūkio subjektų fitosanitarinės rizikos kriterijų nustatymo taisyklėmis (toliau – Fitosanitarinės rizikos taisyklės), patvirtintomis Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. A1-239 „Dėl Ūkio subjektų fitosanitarinės rizikos kriterijų nustatymo taisyklių patvirtinimo“. Atsižvelgiant į vykdomos veiklos specifiką, patikrinimų skaičių ir periodiškumą reglamentuoja ir teisės aktų nuostatos. Pagrindiniai tikrinamų ūkio subjektų atrankos kriterijai bei rizikos vertinimo principai fitosanitarijos srityje yra susiję su ankstesnio tikrinimo metu nustatytais pažeidimais, t. y. tikrinami tie ūkio subjektai, kurie buvo padarę šiurkščius pažeidimus, keliančius grėsmę aplinkai ir žmonių sveikatai.

2012 m. Fitosanitarijos skyriaus specialistai, kartu su Augalininkystės tarnybos teritorinių padalinių specialistais, patikrino 16 ūkio subjektų. Dauguma tikrintų subjektų pasirinkti vadovaujantis Fitosanitarinės rizikos taisyklėmis. Pasirenkant kitus ūkio subjektus buvo atsižvelgiama į šiuos vertinimo kriterijus: tai, kad ūkio subjektas yra didžiausia regione veikianti įmonė arba ūkio subjektų vykdoma (planuojama vykdyti) veikla neatsiejama nuo kenksmingųjų organizmų, galinčių paplsti su tarptautiniais krovniais. Pvz., ūkio subjektai, siekiantys atlikti krovinių su augalais, augaliniais produktais ir kitais susijusiais objektais muitinės procedūras jiems priklausančiose teritorijose, specialiai tam įrengtose patikrinimo vietose, kurios turi atitikti nustatytus reikalavimus. Taip pat tikrinti pasirinkti ūkio subjektai, gaminantys MPM įvairios kilmės kroviniams gabenti.

Pažymėtina ir tai, kad tikrintinų ūkio subjektų pasirinkimą lėmė įsigytų augalų ar MPM kilmė (vadovaujantis Tarybos 2000 m. gegužės 8 d. direktyva 2000/29/EB dėl apsaugos priemonių nuo augalams ir augaliniams produktams kenksmingų organizmų įvežimo į Bendriją ir išplitimo joje bei Europos Komisijos 2012 m. kovo 1 d. įgyvendinimo sprendimu 2012/138/ES dėl neatidėliotinių priemonių, skirtų užkirsti kelią *Anoplophora chinensis* (Forster) įvežimui į Europos Sąjungą ir išplitimui joje), kilus įtarimui, kad MPM gaminama pažeidžiant Tarptautinio fitosanitarinių priemonių standarto Nr. 15 reikalavimus (pvz., žymima kitai įmonei priklausančiu ženklu), ar nustačius beprecedentį įvykį.

2012 m. Lietuvoje pirmą kartą nustatytas beprecedentis įvykis, kai komercinio rapsų pasėlio derliaus mėginyje buvo aptikta genetiškai modifikuotų priemaišų turinčių sėklų. Siekiant užkirsti kelią tokiems atvejams ateityje, buvo nedelsiant imtasi veiksmų šiai situacijai suvaldyti ir jos atsiradimo priežastims išsiaiškinti.

Ūkio subjektų veiklos priežiūros veiksmų koordinavimas su kitomis priežiūrą atliekančiomis institucijomis

Augalininkystės tarnyba, vykdydama ūkio subjektų priežiūrą, 2012 m. bendradarbiavo:

- Su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos Kontrolės departamento Operatyvios kontrolės organizavimo skyriaus specialistais koordinavo sugriežtintos kontrolės projekto „Vaisių ir daržovių prekyba“ eigą;
- VŠĮ „Ekoagros“ – 2011 m. lapkričio 10 d. Augalininkystės tarnyba ir VŠĮ „Ekoagros“ pasirašė bendradarbiavimo sutartį Nr. DPS-2011/12/19T-178. Vadovaujantis šia sutartimi Augalininkystės tarnybos specialistai kartu su minėtos viešosios įstaigos specialistais 2012 m. atliko 124 ūkio subjektų bendrus patikrinimus.
- Nacionaline mokėjimo agentūra – 2007 m. birželio 22 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis Nr. TP11-(2.13)-314/18F-64 (kartu su 2010 m. gruodžio 22 d. susitarimu Nr. 1/19T-154; 2011 m. sausio 28 d. susitarimu Nr. 2/19T-11, 2011 m. spalio 26 d. susitarimu Nr. 3/19T-168/4SUT-(6.4)-21). Vadovaujantis šia sutartimi Nacionalinei mokėjimo agentūrai teikiama informacija apie išduotus sėklos sertifikatus ir aprobavimo aktus bei atestuotus dauginamosios medžiagos tiekėjus;
- Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru – 2012 m. gegužės 11 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis Nr. 19T-56/6SB-34(1). Vadovaujantis šia sutartimi teikiama informacija apie sėklinių pasėlių aprobuotus plotus bei keičiamasi informacija apie sertifikuotos sėklos kiekius, deklaruotus genetiškai modifikuotų sėklinių pasėlių plotus.

IV. SIŪLOMI KEISTI AR PRIIMTI NAUJI TEISĖS AKTAI, IŠSKIRIANT PRIEMONES, KURIOMIS ŠALINAMOS TEISINIO REGLAMENTAVIMO SPRAGOS, EFEKTYVIAU ORGANIZUOJAMA ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS PRIEŽIŪRA, MAŽINAMA PRIEŽIŪROS NAŠTA ŪKIO SUBJEKTAMS

2012 m. priimti teisės aktai, kuriais pašalintos teisinio reglamentavimo spragos ir efektyviau organizuojama ūkio subjektų veiklos priežiūra:

1. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. liepos 9 d. įsakymas Nr. 3D-574 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. spalio 19 d. įsakymo Nr. 3D-408 „Dėl Medinės pakavimo medžiagos ir (arba) medienos, skirtos jai gaminti, terminio apdorojimo, ženklinimo ir tiekimo rinkai taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 84-4411).

Pataisos ūkio subjektams suteikia teisę tam tikrais atvejais nekeisti remontuojamos MPM ženklo.

2. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. A1-71 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio

ministerijos direktoriaus 2011 m. sausio 17 d. įsakymo Nr. A1-11 „Dėl kenksmingųjų organizmų, dėl kurių Lietuvos Respublikoje vykdoma nacionalinė priežiūra ir fitosanitarinė stebėseną, ir sėklinių bulvių kokybei kenkiančių virusų sąrašo patvirtinimo“ papildymo“.

Įvertinus kenksmingųjų organizmų įvairovę ir jų paplitimo Lietuvoje potencialią grėsmę, buvo papildytas kenksmingųjų organizmų, dėl kurių Lietuvos Respublikoje vykdoma nacionalinė priežiūra, sąrašas.

3. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. A1-239 „Dėl ūkio subjektų fitosanitarinės rizikos kriterijų nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

Šiomis taisyklėmis nustatyta tvarka, pagal kurią Augalininkystės tarnybos specialistai turi vertinti ūkio subjektų fitosanitarinės kontrolės poreikį.

4. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. rugsėjo 17 d. įsakymas Nr. A1-269 „Dėl genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo rizikos kultūrų ir šalių sąrašo patvirtinimo“.

Siekiant objektyvesnės genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo rizikos kultūrų kontrolės, išnagrinėjus oficialias duomenų apie sukurtus genetiškai modifikuotus augalus bazes, buvo parengtas šių augalų ir juos leidžiančių auginti valstybių sąrašas.

5. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. spalio 25 d. įsakymas Nr. A1-308 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. A1-6 „Dėl Genetiškai modifikuotų augalų pasėlių, žmonių maistui ir gyvūnų pašarams neskirtų genetiškai modifikuotų augalų, augalinių produktų ir dauginamosios medžiagos siuntų bei tų pasėlių ir siuntų, kurie galėjo būti genetiškai modifikuoti, kontrolės ir stebėsenos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 126-6370).

Šiuo teisės aktu panaikinta nuostata, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija gali būti informacijos apie genetiškai modifikuotų siuntų ar augalų tiekėjus teikėja, atliktos kelios kitos redakcinio pobūdžio pataisos.

6. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. A1-390 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2010 m. rugpjūčio 30 d. įsakymo Nr. A1-72 „Dėl prekiautojų šviežiais vaisiais ir daržovėmis patikimumo vertinimo ir jų tiekiamos rinkai produkcijos atitikties prekybos standartams patikrų dažnumo nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

Šiuo teisės aktu nustatytas poreikis rečiau tikrinti prekiautojus šviežiais vaisiais ir daržovėmis, sumažinta priežiūros našta ūkio subjektams.

7. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. gegužės 2 d. įsakymas Nr. 3D-317 „Dėl žemės ūkio ministro 2002 m. birželio 4 d. įsakymo Nr. 218 „Dėl gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos kokybės privalomųjų reikalavimų“ pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 52-2592).

Buvo nustatyti minimalūs reikalavimai gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklai.

Parengtas bei pateiktas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių ir šios rinkliavos mokėjimo ir gražinimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 108-3463; 2008, Nr. 36-1285) pakeitimo.

Pasiūlymai dėl Žemės ūkio ministro įsakymų projektų „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos mažiau paplitusių pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“ bei „Dėl Įvežamų į Lietuvos Respubliką ir Europos Sąjungą bei vežamų per ją tranzitu augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinio tikrinimo taisyklių pakeitimo“ pateikti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai 2012 m. balandžio ir liepos mėn.

2012 m. parengti 5 teisės aktų pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikai tiekiamų rinkai trąšų įstatymo (Žin., 2012, Nr. 82-4262) įgyvendinimo:

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos trąšų registro nuostatų patvirtinimo ir veiklos pradžios nustatymo“ projektas 2012 m. spalio 16 d. raštu 1S-1614 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto“ buvo pateiktas derinti Žemės ūkio ministerijai.

– pasiūlymai dėl likusiųjų keturių projektų – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir trešiamųjų produktų registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, „Dėl Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir trešiamųjų produktų specialiųjų pakavimo ir ženklavimo reikalavimų“, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir trešiamųjų produktų identifikavimo ir jų įtraukimo į Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir trešiamųjų produktų identifikavimo sąrašą tvarkos aprašo ir Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir trešiamųjų produktų identifikavimo sąrašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Trąšų ir trešiamųjų produktų tiekimo rinkai ir naudojimo sustabdymo, uždraudimo ir išėmimo iš rinkos Lietuvos Respublikos teritorijoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ buvo pateikti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai 2013 m. pradžioje.
